

Pirmosios politinės partijos Lietuvoje ir Didysis Vilniaus Seimas

---

Parengė: Virginija Bilinkevičiūtė ir
Viktorija Taminskaitė

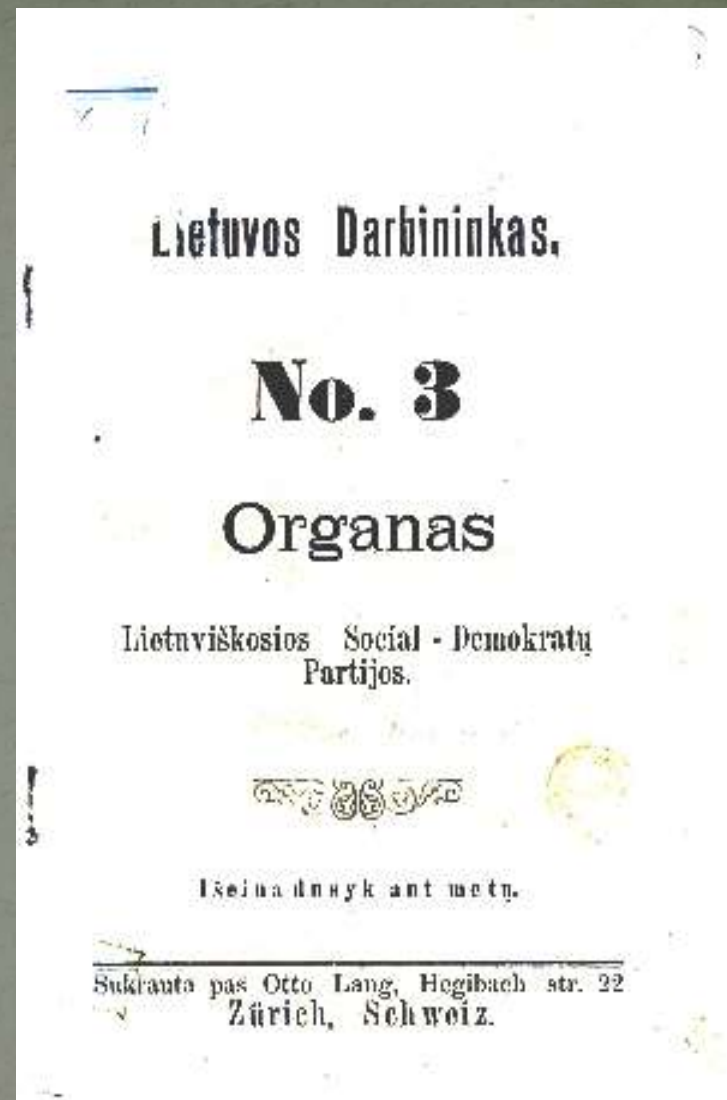
XIX a. paskutiniame ketvirtyje prasidėjo lietuvių inteligentijos skaidymasis į sroves ir pakraipas, kurias išryškino tautinio sąjūdžio periodinė spauda. Tos srovės ir partijos – tai aušrininkai ir varpininkai (inteligentai liberalai), apžvalgininkai ir sargininkai (inteligentai katalikai).

Bendra abiems politinėms partijoms – tautinės savimonės ir kultūros gaivinimas, orientacija į tautą, pastangos sustabdyti nutautėjimą, kaimo žmonių švietimas, praktinių žinių tarp valstiečių sklaidimas.

Pirmosios lietuvių politinės partijos

- 1896 m. buvo įsteigta Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP). Tai buvo pirmoji politinė partija Lietuvoje.
- Steigėjai: Andrius Domaševičius ir Alfonsas Moravskis.
- Svarbiausiu tikslu socialdemokratai laikė socialistinės santvarkos įvedimą, pasisakė už federacinę Lenkijos valstybę, kurią sudarytų Lietuva, Lenkija, Latvija, Gudija ir Ukraina.

1896 m. pasirodė ir pirmasis LSDP laikraštis „Robotnik Litewski“. Gydytojo varpininko K. Griniaus iniciatyva jis buvo išverstas ir 1896 m. išėjo lietuvių kalba pavadinimu „Lietuvos darbininkas“. Partijos atsiradimas suaktyvino darbininkų kovą už savo teises. LSDP stengėsi derinti savo veiklą su kitomis giminingomis organizacijomis.

- 1902 m. varpininkų suvažiavime įkurta Lietuvių demokratų partija „Varpo“ programos pagrindu.
- Žymiausi jos veikėjai: Kazys Grinius, Povilas Višinskis, Jonas Vileišis, Antanas Smetona.
- Svarbiausiu tikslu laikė Lietuvos valstybingumo atkūrimą, pasisakė prieš nutautinimą, už lietuvių kalbos išlaikymą, galimybę vartoti gimtąją lietuvių kalbą, švietimo plėtimą ir kt.
- 1905 m. partija pasivadino Lietuvos demokratų partija, turinti tikslą pritraukti platesnius kitataučių Lietuvos gyventojų sluoksnius.

- 1905 m. įkurta Lietuvos krikščionių demokratų partija. Įkūrė apžvalgininkai ir sargininkai.
- Žymiausi veikėjai: J. Tumas – Vaižgantas, J. Mačiulis – Maironis .
- Svarbiausiu tikslu krikščionys demokratai laikė Lietuvos nepriklausomybę, siekė krikščioniškų moralės normų įgyvendinimo.
- 1910 m. atsirado ateitininkų sąjūdis. Ateitininkai veikė kultūros srityje ir pamažu Lietuvos krikščionių demokratų partiją pakeitė į pasaulietišką katalikišką partiją.

Didysis Vilniaus Seimas

1795 m. praradusi savo valstybingumą, lietuvių tauta kovojo dėl jo atkūrimo. 1905 m. sausio 9d. Rusijoje prasidėjo revoliucija. Tada lietuviai pradėjo kelti politinius reikalavimus. Vilniuje buvo sušauktas Didysis Vilniaus Seimas. Jame dalyvavo apie 2000 tūkst. žmonių iš visų visuomenės sluoksnių ir visų politinių partijų bei srovių.

Organizaciniam komitetui vadovavo J. Basanavičius. Politinės partijos tuo metu buvo dvi: Lietuvos demokratų (įkurta 1902m.) ir Lietuvos socialdemokratų (įkurta 1896 m.).

Suvažiavimo metu svarstyta politinė Lietuvos ir Rusijos padėtis, Lietuvos autonomijos, žemės nuosavybės, mokyklų klausimai.

Suvažiavimo nutarimai:

- priešintis carizmui;
- reikalauti Lietuvai autonomijos su seimu Vilniuje;
- ignoruoti caro valdymą, nesikreipti į rusiškas valdžios įstaigas, neleisti vaikų į rusiškas mokyklas;
- mokyklose ir bažnyčiose vartoti lietuvių kalbą.

1. Lietuvių Susivažiavimas Vilniuje.

Lapkričio 21–22 (Gruodžio 4–5) d. 1905.

PROGRAMA:

- 1. Lietuystės praeitis ir dabartis.*
- 2. Lietuviai, latviai ir įvairios tautos Lietuvoje gyvenančios.*
- 3. Caro manifestas nuo Spalnio 17 (30) dienos.*
- 4. Lietuvos autonomija ir prikergimas Suvalkų gubernijos prie autonomiškosios Lietuvos.*
- 5. Rinkimai į Viešpatystės seimą.*
- 6. Lietuvos sodiečiai po rusų valdžia.*
- 7. Lietuvos mokyklos.*
- 8. Apie įvairius mokesčius.*
- 9. Apie žemėčių įstaigas.*
- 10. Apie išsivystę (emigracija).*
- 11. Apie karėviacimą.*

Gali būti įnešami ir kitoki klausimai.

Organizacijos Komitetas.

Vilniaus seimo reikšmė:

- Imtos uždarinėti rusiškos mokyklos;
- Rusų valdininkai pradėti šalinti iš valdžios įstaigų;
- Užnemunė atsisakė mokėti mokesčius;
- Telkė lietuvių tautą kovoje už nepriklausomybę, nes pirmą kartą lietuvių tauta, o ne atskira socialinė grupė ar partija viešai išreiškė savo valią;
- Galutinai atmesta LDK, susietos su Lenkija, atkūrimo idėja;
- Iškeltas tikslas sukurti etninę Lietuvos valstybę su sostine Vilniumi.

Dabartinė Vilniaus filharmonija,
kurioje vyko 1905 m.
suvažiavimas

Seimo nutarimai pažadino tautinį susipratimą visoje Lietuvoje. 1905 m. sausio mėn. Vilniuje ir kituose miestuose vyko mitingai ir protesto streikai. 1905-1907 m. revoliuciniai įvykiai Lietuvoje neperaugo į ginkluotą sukilimą, bet rodė žmonių priešinimąsi ir siekimą atsiriboti nuo unijinių idėjų.

Šaltiniai

- Lietuvos istorija, VIII – IX klasės vadovėlis. Juozas Brazauskas;
- Lietuvos istorija, konspektai. Aušrelė Cibienė;
- Lietuvos istorijos konspektai. Marius Jovaiša;
- Lietuvos praeities puslapiai, II dalis. Juozas Brazauskas, Bronius Makauskas.
- http://lt.wikipedia.org/wiki/Lietuvos_socialdemokrat%C5%B3_partija
- http://lt.wikipedia.org/wiki/Didysis_Vilniaus_Seimas